

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут права
Кафедра приватного права

Затверджено

Вченою радою ННІ права

протокол від «16» 02 2022 № 6

Голова Вченої ради ННІ права

В.В. Топчій

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«Основи юридичної клінічної практики»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної та заочної форми навчання
галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»
освітньо-професійна програма «Правове регулювання публічних та
приватних відносин»

Ірпінь 2022

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи складені на основі робочої програми навчальної дисципліни «Основи юридичної клінічної практики», затвердженої Науково-методичною радою Університету 10.09.2020 р. (протокол № 6).

Укладач:

Ю. Ю. Рябченко, д.ю.н., професор,
професор кафедри приватного права

Рецензенти:

Н.Б. Новицька, д.ю.н., доцент,
професор кафедри приватного права

А.С. Амеліна, к.ю.н., доцент, професор
кафедри кримінальних розслідувань

Розглянуто і схвалено кафедрою приватного права, протокол від «14» 02
2022 № 5

В.о. завідувача кафедри
приватного права

І. В. Чеховська, д.ю.н., професор

Зміст

1. Вступ	4
2. Пояснювальна записка	5
3. Структура навчальної дисципліни	6
4. Перелік тем для самостійного опрацювання курсу.....	10
5. Перелік питань до контрольних заходів	26
6. Рекомендована література.....	31

1. Вступ

Основи юридичної клінічної практики є навчальною дисципліною, за результатами вивчення якої здобувачі отримують не лише ґрунтовні теоретичні знання, а й практичні професійні вміння і навички з основ практичної юридичної діяльності, без яких не можливе якісне виконання професійних обов'язків, зокрема: складання процесуальних та інших правових документів; застосовування методів ефективного інтерв'ювання та опрацювання письмових документів; вироблення правової позиції у справі; аргументовано та переконливо відстоювати позицію; застосування риторичних навичок; користування електронними законодавчими базами та ресурсами; аналітичного мислення та пошуку інформації; планування роботи по справі, представництва інтересів клієнта, встановлення професійних контактів, професійного спілкування з різними психологічними типами клієнтів.

Метою навчальної дисципліни «Основи юридичної клінічної практики» є ознайомлення здобувачів із теоретико-методологічними основами юридичної практики, що застосовується в діяльності юридичних клінік України, практичне застосування елементів професійного досвіду практикуючого юриста.

Завдання навчальної дисципліни: розкрити історію виникнення, мету, завдання діяльності та роль юридичних клінік у демократичному громадянському суспільстві; розкрити зміст та роль установчих і локальних документів у роботі юриста на прикладі діяльності юридичної клініки; навчити основ документування та діловодства в юридичній клініці, правилам комп'ютерного документування; набути практичних навичок спілкування юриста з клієнтом; навчити процедурам отримання інформації у справі, інтерв'ювання клієнта, процедурам опрацювання письмового звернення; опанувати алгоритм роботи над справою, набути навичок вироблення позиції у справі; розкрити основи методики опрацювання питань цивільно-правового характеру; навчити складати процесуальні документи та звернення до різних інстанцій при практичній роботі юриста; ознайомити з особливостями представництва інтересів клієнтів у різних інстанціях; підвищити правову грамотність здобувачів шляхом вивчення юридичної техніки; ознайомитися з психологічними особливостями юридичного консультування та правопросвітньої діяльності; сформулювати уявлення про практичне право як основу правопросвітньої роботи; навчитися застосовувати інтерактивні методики в навчанні; набути педагогічних навичок роботи з аудиторією у правопросвітній діяльності; набути практичних навичок дебатування та ведення дискусій, виступу юриста перед аудиторією; сформулювати активну громадську позицію здобувача; викликати інтерес до активної наукової діяльності, науково-практичних досліджень у галузі юридичної освіти, правозахисної та правопросвітньої діяльності.

Для якісного засвоєння навчального матеріалу з дисципліни передбачена самостійна робота, що складає 44 год. для денної форми навчання та 82 год. для заочної форми навчання.

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Основи юридичної клінічної практики» – це форма організації індивідуального вивчення здобувачами вищої освіти навчального матеріалу в аудиторний та позааудиторний час. Мета самостійної роботи здобувача вищої освіти сприяти формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості молодій людині, суть якої полягає в уміннях систематизувати, планувати, контролювати й регулювати свою діяльність без допомоги й контролю викладача.

2. Пояснювальна записка

Завданнями самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи юридичної клінічної практики» є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація набутих знань, їхнє застосування та вирішення практичних завдань та виконання творчих робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Для реалізації самостійної роботи в процесі вивчення навчального курсу здобувачі вищої освіти виконують комплекс завдань різних типів відповідних рівнів складності. Професійна результативність – формулювання завдання, яке має гарантувати формування хоча б одного професійного вміння в термінах та поняттях майбутньої спеціальності здобувача вищої освіти.

Під час самостійної роботи кожному здобувачеві необхідно вивчити запропоновану літературу та ознайомитись з відповідними нормативними джерелами.

Виконання самостійних завдань є обов'язковою умовою допуску до підсумкової контрольної роботи.

В результаті виконання самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають набути компетентності, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни «Основи юридичної клінічної практики», навчитися застосовувати набуті знання, вміння та навички в майбутній професійній діяльності, розвивати потребу самостійно підвищувати свій освітній рівень.

Після вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні:

Знати:

- основні поняття, категорії та інститути юридичної клінічної практики;
- чинне цивільне законодавство, постанови, розпорядження, накази вищих органів державної влади і управління, методичні, нормативні та інші матеріали; технічні засоби автоматизації довідково-інформативної роботи із законодавства та нормативних актів;
- опорні теоретичні конструкції основних інститутів юридичної клінічної практики:
 - поняття, принципи та способи здійснення і захисту цивільних прав;
 - колізії актів цивільного законодавства, складні ситуації з їх застосуванням.

Уміти:

- орієнтуватися в актах щодо організації юридичної клінічної практики, надавати кваліфікацію реальним відносинам і обирати норму права, що їх регулює;
- забезпечувати суворе дотримання законодавства, правильне застосування норм законодавства у практичній роботі;
- вирішувати конкретні правові ситуації на базі національного та міжнародного законодавства;
- використовувати різноманітні правові засоби у вирішенні економічних та соціальних завдань, захисті цивільних прав фізичних та юридичних осіб;
- розробляти документи цивільно-правового характеру, здійснювати методичне керівництво правовою роботою на підприємстві, проводити консультації з цивільно-правових знань.

3. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семінари (практ.) заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
МОДУЛЬ I = 1 заліковий кредит (30 год.)						
Змістовий модуль 1. Загально-правові засади організації діяльності юридичних клінік (Теми 1-4)						
Т.1	Юридичні клініки: історія виникнення, становлення та розвитку	2	2		4	8
Т.2	Правове регулювання діяльності юридичних клінік	2	2		4	8
Т.3	Організаційна й управлінська модель юридичної клініки	2	2		2	6
Т.4	Діловодство та документування в роботі юридичної клініки	2	2		4	8
Всього по модулю:		8	8		14	30
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
МОДУЛЬ II = 2 залікових кредита (60 год.)						
Змістовий модуль 2.						
Юридичне консультування та техніка складання процесуальних документів. Інші напрями діяльності юридичних клінік (Теми 5-10)						
Т.5	Юридичне консультування та методика вирішення галузевих правових питань	2	2		5	9
Т.6	Юридична техніка та складання процесуальних документів	4	2		5	11
Т.7	Представництво інтересів клієнта у різних інституціях	4	2		5	11
Т.8	Правоосвітня робота як напрям діяльності юридичної клініки	2	2		5	9
Т.9	Психологічні аспекти правозахисної діяльності юридичної	2	2		5	9

	клініки					
T.10	Дискусійний клуб як напрям роботи юридичної клініки. Мистецтво публічних дебатів	2	2	2	5	11
Всього по модулю:		16	12	2	30	60
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
Форма підсумкового контролю – диф.залік						
Разом годин з курсу:		24	20	2	44	90

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семінари (практ.) заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього го (год.)
МОДУЛЬ I = 1 заліковий кредит (30 год.)						
Змістовий модуль 1. Загально-правові засади організації діяльності юридичних клінік (Теми 1-4)						
T.1	Юридичні клініки: історія виникнення, становлення та розвитку	1			10	11
T.2	Правове регулювання діяльності юридичних клінік	1			8	9
T.3	Організаційна й управлінська модель юридичної клініки				5	5
T.4	Діловодство та документування в роботі юридичної клініки				5	5
Всього по модулю:		2			28	30
МОДУЛЬ II = 2 залікових кредита (60 год.)						
Змістовий модуль 2.						
Юридичне консультування та техніка складання процесуальних документів. Інші напрями діяльності юридичних клінік (Теми 5-10)						
T.5	Юридичне консультування та методика вирішення галузевих правових питань	2	2		10	14
T.6	Юридична техніка та складання процесуальних документів				6	6
T.7	Представництво інтересів клієнта у різних інституціях				10	10
T.8	Правоосвітня робота як напрям діяльності юридичної клініки				10	10
T.9	Психологічні аспекти правозахисної діяльності юридичної клініки				10	10
T.10	Дискусійний клуб як напрям роботи юридичної клініки.			2	8	10

	Мистецтво публічних дебатів					
Всього по модулю:		2	2	2	54	60
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
Форма підсумкового контролю – диф.залік						
Разом годин з курсу:		4	2	2	82	90

4. Перелік тем для самостійного опрацювання курсу

ЗМ. 1. (Т. 1- 4) Загально-правові засади організації діяльності юридичних клінік

Тема 1. Юридичні клініки: історія виникнення, становлення та розвитку

План

1. Юридична клінічна освіта: історичний досвід та сучасність.
2. Національні особливості практичної підготовки юристів.
3. Юридична клініка як складова системи безоплатної правової допомоги.
4. Юридична клініка як форма практичної підготовки студентів-правників у вищих закладах освіти.
5. Предмет та завдання курсу «Основи юридичної клінічної практики».

Ключові слова та терміни: поняття «юридичної клініки», історія виникнення юридичних клінік, діяльність юридичних клінік, функції діяльності юридичних клінік, принципи діяльності юридичних клінік.

Питання для самоперевірки:

1. Загальне уявлення про юридичну клініку.
2. Передумови виникнення та завдання юридичної клінічної освіти.
3. Співвідношення клінічної та традиційної юридичної освіти.
4. Започаткування юридичного клінічного руху в Україні: причини виникнення, особливості створення та функціонування.
5. Організаційні типи юридичних клінік. Юридична клініка вищого навчального закладу.
6. Принципи діяльності юридичних клінік.
7. Основні напрями діяльності юридичної клініки навчального закладу: юридичне консультування та правопросвітня діяльність.
8. Місце юридичної клініки в системі навчання.
9. Значення діяльності юридичних клінік для суспільства.

Тести для самоконтролю:

1. Відмежування цивільного права від інших галузей права відбувається за:

- а) предметом і методом правового регулювання;
- б) джерелами правового регулювання;
- в) функціями правового регулювання;
- г) усім вище зазначеним.

2. Спільним для цивільного і адміністративного права при відмежуванні цих галузей одна від одної є:

- а) предмет регулювання - майнові відносини;
- б) джерела права;
- в) система права;
- г) функції права.

3. До яких відносин цивільне законодавство не застосовується:

- а) сімейних;
- б) трудових;
- в) податкових, бюджетних;
- г) кримінальних.

Завдання для самостійної роботи:

1.Письмово розкрити питання:

Відмежування цивільного права від трудового права;

Відмежування цивільного права від кримінального права; Відмежування цивільного права від сімейного права;

Відмежування цивільного права від адміністративного права; Відмежування цивільного права від господарського права; Відмежування цивільного права від земельного права.

2.Написати доповідь на тему: «Проблемні питання відмежування цивільно-правових відносин від відносин у сфері господарювання».

Рекомендовані літературні джерела:

Основна: [1, 3, 5, 9, 11, 13]

Допоміжна: [4, 5, 6]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1, 2]

Міжнародні видання: [1]

Тема 2. Правове регулювання діяльності юридичних клінік**План**

1. Типове положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України.

2. Правове регулювання діяльності юридичних клінік: міжнародний досвід.

Ключові слова та терміни: правове регулювання, безоплатна правова допомога, стандарти діяльності юридичних клінік, нормативно-правові акти.

Питання для самоперевірки:

1. Питання, що регулюються програмними документами, їх призначення та порядок складання.

2. Установчі документи конкретної юридичної клініки.

3. Положення (статут) про юридичну клініку: призначення та цілі юридичної клініки.

4. Внутрішні (локальні) акти юридичної клініки і їх систематизація.

5. Правила (режим) роботи в клініці.

6. Регламентація надання правової допомоги юридичною клінікою.

7. Прийом та робота з клієнтами, порядок надання консультацій, представництво інтересів клієнтів.

8. Регулювання юридичною клінікою правопросвітньої роботи та інших напрямів діяльності.

Тести для самоконтролю:

1.За змістом гл. 1 ЦК цивільне законодавство України може існувати у таких формах:

а) акти цивільного законодавства України;

б) договори суб'єктів цивільного права;

в) звичаї; міжнародні договори;

г) які вище є перераховані.

2. До яких відносин цивільне законодавство не застосовується:

а) сімейних;

б) трудових;

в) податкових, бюджетних;

г) кримінальних.

3. Є такі інші форми цивільного законодавства:

а) звичаї;

- б) закони;
- в) "неформалізовані" прецеденти, корпоративні норми тощо;
- г) закони.

Завдання для самостійної роботи:

1. **Здійсніть порівняльну характеристику** співвідношення цивільного права і цивільного законодавства в країнах Європейського Союзу (не менше 4 х) та в Україні.
2. **Напишіть доповідь на тему:** «Найактуальніші прогалини цивільного законодавства та шляхи їх усунення».

Рекомендовані літературні джерела

Основна: [2, 4, 5, 7, 10, 15]

Допоміжна: [1, 2, 5, 6]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1, 3]

Міжнародні видання: [2]

Тема 3. Організаційна й управлінська модель юридичної клініки

План

1. Вимоги до організації роботи юридичних клінік.
2. Матеріально-технічна база юридичної клініки.
3. Фінансування юридичної клініки.

Ключові слова та терміни: напрями діяльності юридичної клініки, організаційна модель юридичної клініки, управлінська модель юридичної клініки, види юридичних клінік.

Питання для самоперевірки:

1. Вступ до менеджменту у галузі діяльності юридичних клінік.
2. Характеристика юридичної клініки з позицій права і менеджменту.
3. Фактори (межі) застосування положень менеджменту до діяльності юридичної клініки.
4. Формування мети і завдань діяльності конкретної юридичної клініки як функціонуючої організації.
5. Формування напрямів діяльності організації громадського сектора залежно від її мети і соціальних замовлень.
6. Сутність теорії організації щодо функціонування юридичної клініки.
7. Закономірності застосування організаційних структур до юридичних клінік.
8. Обов'язкові фактори, які мають бути враховані в оргструктурі юридичної клініки (вид і підпорядкування юридичної клініки, аналіз положень її централізації і децентралізації, корпоративна культура, кількість персоналу і особливі напрями діяльності юридичних клінік).
9. Формування організаційної структури юридичної клініки виходячи з критеріїв якості і розвитку.
10. Закріплення організаційної структури в установчих і локальних актах юридичної клініки.

Тести для самоконтролю:

1.Опікун не має права без дозволу органу опіки та піклування:

- а) відмовитися від майнових прав підопічного;
- б) видавати письмові зобов'язання від імені підопічного;
- в) укладати договори, які підлягають нотаріальному посвідченню та (або) державній реєстрації, в тому числі договори щодо поділу або обміну житлового будинку, квартири;

г) усе вище перераховане.

2. Фізична особа може бути оголошена судом померлою, якщо у місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування протягом:

- а) одного року;
- б) двох років;
- в) трьох років;
- г) шість років.

3. Суд встановлює опіку над фізичною особою у разі:

- А) визнання її недієздатною;
- Б) визнання її обмежено дієздатною;
- В) визнання її безвісно відсутньою;
- Г) визнання її померлою.

4. Суд встановлює піклування над неповнолітньою особою у разі:

- А) визнання її недієздатною;
- Б) визнання її обмежено дієздатною;
- В) визнання її безвісно відсутньою;
- Г) позбавлення її батьківського піклування.

5. Орган опіки і піклування встановлює опіку над:

- А) недієздатною особою;
- Б) безвісно відсутньою особою;
- В) хворою особою;
- Г) малолітньою особою.

Завдання для виконання самостійної роботи:

1. Підготуйте презентацію на тему: «Здійснення цивільних прав обмежено дієздатною особою».

2. Підготуйте доповідь на тему: «Поновлення цивільної дієздатності».

3. Проведіть порівняльно-правовий аналіз норм, які регулюють захист прав підопічних в Україні та в трьох зарубіжних державах (за власним вибором).

4. Напишіть реферат на тему «Правове становище органів опіки та піклування».

5. Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень рішення суду першої інстанції по визнанню особи недієздатною та проаналізуйте найбільш ефективні механізми захисту прав таких осіб.

6. Розв'яжіть задачу.

О. П. Василенко у п'ятнадцятирічному віці народила дитину. Через погані стосунки з батьками вона вирішила продати будинок, який вона успадкувала від своєї бабусі, щоб за ці кошти утримувати дитину. Однак батьки не дали згоду на цей правочин, тому О. П. Василенко звернулася до органу опіки та піклування з вимогою про надання їй повної дієздатності.

1. Чи має право О. П. Василенко здійснювати продаж будинку?

2. Які умови надання повної цивільної дієздатності встановлено законодавством України?

Рекомендовані літературні джерела

Основна: [3, 4, 7, 8, 12, 14]

Допоміжна: [1, 4, 5]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1, 2, 3]

Міжнародні видання: [1]

Тема 4. Діловодство та документування в роботі юридичної клініки

План

1. Документування звернення клієнта до юридичної клініки.

2. Договір про надання консультації.
3. Документування інформації про клієнта і його справу.
4. Планування роботи над справою.

Ключові слова та терміни: принципи діловодства, документообіг, юридична консультація, організаційні документи, принципи діловодства.

Питання для самоперевірки:

1. Загальні правила організації документообігу.
2. Специфіка документування в юридичній клініці.
3. Основні напрями документування, які здійснюються в юридичній клініці.
4. Документальне забезпечення юридичного консультування.
5. Договір про надання консультації.
6. Юридична консультація, що надається юридичною клінікою: вимоги щодо її письмового оформлення й основні структурні елементи.
7. Проекти документів у справі клієнта, які додаються до юридичної консультації.
8. Організаційні документи обліку вирішених справ у юридичній клініці.
9. Документування інших напрямів діяльності юридичної клініки.

Тести для самоконтролю:

1. Перехід за розподільчим балансом частини майна, прав та обов'язків юридичної особи до однієї або кількох створюваних нових юридичних осіб:

- а) поділ;
- б) приєднання;
- в) виділ;
- г) перетворення.

2. Відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює всі або частину її функцій:

- а) філія;
- б) представництво;
- в) асоціація;
- г) концерн.

3. Юридична особа відповідає за своїми зобов'язаннями:

- а) коштами державного бюджету;
- б) коштами місцевого бюджету;
- в) коштами керівника;
- г) усім належним їй майном.

4. Юридичною особою є:

- а) громадяни та організації;
- б) особа, яка займається юридичною діяльністю;
- в) організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку, наділена цивільною правоздатністю та дієздатністю, яка може бути позивачем та відповідачем у суді;
- г) нотаріуси.

Завдання для виконання самостійної роботи:

1. Розв'язати задачу.

1. Н. О. Панкратов звернувся до засновників ТОВ "Кейт" з вимогою прийняти його у склад учасників товариства та призначити директором замість померлого дядька, спадкоємцем якого він є. Учасники ТОВ відмовилися прийняти Н. Панкратова у склад учасників товариства і виплатили йому вартість внеску дядька в установчому капіталі

товариства. Н. О. Панкратов звернувся до господарського суду з позовом до товариства, обґрунтовуючи свої вимоги тим, що він є правонаступником померлого дядька, з усіх прав та обов'язків.

1. Яке рішення має прийняти суд? 2. Що необхідно зробити для того, щоб Н. О. Панкратов став учасником або директором цього товариства?

2. ТОВ "Стиль", яке було зареєстровано в м. Київ та займалося виготовленням меблів, вирішило створити відокремлений підрозділ у м. Харків, який би представляв та захищав його інтереси, та здійснював би частину його функцій. На загальних зборах товариства учасники обговорювали рішення, що це буде - філія чи представництво. Генеральний директор розробив Положення про представництво ТОВ, у якому вказав, що представництво є відокремленим структурним підрозділом товариства, не є юридичною особою та виступає від імені ТОВ і в його інтересах. Крім того, в Положенні про представництво було закріплено, що ТОВ передає йому частину майна і тому воно буде нести самостійну відповідальність перед контрагентами. Юрист ТОВ, перевібивши Положення, не погодився із його змістом і звернувся за роз'ясненням до спеціалістів.

1. Яке роз'яснення має дати спеціаліст?
2. У чому різниця між філіями і представництвом?
3. Які ознаки юридичної особи ви знаєте?

Рекомендовані літературні джерела

Основна: [1, 3, 5, 8, 11, 14]

Допоміжна: [3, 5, 6]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1, 4]

Міжнародні видання: [2]

Тема 5. Юридичне консультування та техніка складання процесуальних документів. Інші напрями діяльності юридичних клінік

План

1. Характеристика юридичного консультування: поняття, ознаки та закономірності роботи.
2. Загальні вимоги до порядку складання письмової відповіді (консультації) клієнту: структура письмової консультації, правила написання консультації. Консультування клієнта.
3. Прогнозування наслідків різних варіантів дій.
4. Методика вирішення галузевих правових питань

Ключові слова та терміни: юридичне консультування, надання інформаційно-консультативних послуг, проведення інтерв'ювання клієнта, правова основа справи.

Питання для самоперевірки:

1. Загальна характеристика чинних нормативно-правових актів у сфері юридичного консультування.
2. Місце юридичних клінік у сфері надання юридичних консультацій.
3. Шляхи отримання інформації у справі.
4. Отримання доказів та інших документів у справі. Завершення прийому клієнта.
5. Аналіз фактичних, юридичних обставин у справі та інших документів.
6. Етапи вироблення позиції у справі.
7. Оцінка можливості позасудового вирішення питань клієнта як особливий етап вироблення позиції у справі.

Тести для самоконтролю:

1. Права, посвідчені цінним папером, можуть належати:

- а) пред'явникові цінного паперу (цінний папір на пред'явника);

б) особі, названій у цінному папері (іменний цінний папір);
 в) особі, названій у цінному папері, яка може сама здійснити ці права або призначити своїм розпорядженням (наказом) іншу уповноважену особу (ордерний цінний папір);

г) усім вище перерахованим.

2. Законним платіжним засобом, обов'язковим до приймання за номінальною вартістю на всій території України:

а) іноземна валюта;

б) біткоїни;

в) грошова одиниця України - гривня;

г) усі вище перераховані.

3. Документ встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право і визначає взаємовідносини між особою, яка його розмістила (видала), і власником та передбачає виконання зобов'язань згідно з умовами його розміщення, а також можливість передачі прав, що впливають з цього документа, іншим особам:

а) цінний папір;

б) іноземна валюта;

в) біткоїни;

г) усі вище перераховані.

Завдання для виконання самостійної роботи:

1. Підготуйте презентацію на тему: «Поняття та особливості валютних цінностей».

2. Підготуйте доповідь на тему: «Вимоги до цінних паперів».

3. Проведіть порівняльно-правовий аналіз норм, які регулюють питання тварин як особливого об'єкту цивільних прав в Україні та в трьох зарубіжних державах (за власним вибором).

4. Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень рішення про передання права за цінними паперами та проаналізуйте його.

Рекомендовані літературні джерела

Основна: [4, 7, 9, 10, 11]

Допоміжна: [1, 5]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1, 2, 3, 4]

Міжнародні видання: [1]

Тема 6. Юридична техніка та складання процесуальних документів

План

1. Загально-соціальні та спеціально-юридичні засоби оформлення юридичних документів.

2. Реквізити і тактичні основи складання звернень громадян.

Ключові слова та терміни: види юридичних документів, законотворчі помилки, техніка правотворчості, юридична техніка, нормативно-правовий акт.

Питання для самоперевірки:

1. Елементи юридичної техніки: засоби, правила та прийоми юридичної техніки.

2. Поняття та використання юридичних конструкцій.

3. Поняття та види юридичних документів.

4. Критерії якості нормативно-правового акту: соціальні, юридичні, логічні та мовні.

5. Методика ефективного аналізу юридичних документів.
6. Вимоги до юридичних документів та наслідки їх недотримання.
7. Реквізити юридичних документів.
8. Стили викладу правового матеріалу.
9. Структура, призначення та роль процесуальних документів у роботі правника.
10. Складання процесуальних документів.

Тести для самоконтролю:

1. Правочин, визнаний судом недійсним, є недійсним з моменту його вчинення, називається:

- а) удаваним;
- б) фіктивним;
- в) нікчемним;
- г) дійсним.

2. Правочин, який вчинено без наміру створення правових наслідків, які обумовлювалися цим правочином, називається:

- а) удаваним;
- б) фіктивним;
- в) нікчемним;
- г) дійсним.

3. Правочин, який вчинено сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили, називається:

- а) удаваним;
- б) фіктивним;
- в) нікчемним;
- г) дійсним.

4. Відмова від правочину вчиняється у:

- а) такій самій формі, в якій було вчинено правочин;
- б) усній формі
- в) письмовій формі;
- г) всіх вище зазначених.

5. У письмовій формі належить вчиняти:

- а) правочини між юридичними особами;
- б) правочини між фізичною та юридичною особою, крім правочинів, передбачених частиною першою статті 206 цього Кодексу;
- в) правочини фізичних осіб між собою на суму, що перевищує у двадцять і більше разів розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян, крім правочинів, передбачених частиною першою статті 206 цього Кодексу;
- г) усі перераховані вище.

Завдання для виконання самостійної роботи:

1. Розв'язати задачі:

1. Семирічний Д. М. Щербанюк отримав у спадщину від далекої родички дачу. У зв'язку з переїздом до іншого міста батьки Д. М. Щербанюк вирішили продати дачу П. С. Філіпову. Звернувшись до адвоката, вони поставили перед ним такі запитання:

1. Чи мають право батьки укласти договір купівлі-продажу дачі?
2. Чи потрібна згода Д. М. Щербанюка на продаж дачі?
3. Чи потрібна згода органу опіки та піклування на укладання такого договору?
4. Чи зміняться ваші відповіді, якщо вік Д. М. Щербанюка буде не сім, а п'ятнадцять років?

2. Л. О. Жемакін та С. Ю. Гринац уклали договір купівлі-продажу матеріалів на

суму, що перевищує в чотири рази розмір неоподаткованого мінімуму доходів фізичних осіб з розстроченням оплати товару на 13 місяців від дня укладення договору. Під час укладання договору між ними виник спір щодо форми договору. С. Ю. Гринац вважає, що цей договір має бути укладений у письмовій формі, оскільки згідно зі ст. 206 ЦК України він не є договором, що повністю виконується сторонами в момент його вчинення. Л. О. Жемакін наполягав на тому, що відповідно до ст. 208 ЦК України письмова форма договору між фізичними особами необхідна тільки в тому випадку, коли він укладається на суму, що перевищує не менше як у 20 разів розмір неоподаткованого мінімуму доходів фізичних осіб. Він не погоджується з тим, що цей договір не є таким, що повністю виконується сторонами в момент його вчинення, оскільки згідно зі ст. 694 ЦК України з моменту передання товару і до його оплати, товар, проданий у кредит, визнається таким, що перебуває у заставі в продавця для забезпечення виконання покупцем обов'язку щодо оплати товару.

1. У якій формі має бути укладений правочин?
2. Які вимоги щодо укладання правочину передбачено ЦК України?

3. ТОВ "Машбуд" (покупець) у квітні 2018 року звернулося з листом до приватного підприємства "Укрпідшипник" (продавця) про поставку протягом трьох місяців рівними партіями 600 шт. підшипників для вироблення автомобілів ціною 154 грн. за штуку. У листі також зазначалося, що прийняття товару має відбуватися зі складу продавця, а оплата має здійснюватися протягом чотирьох днів від передавання товару. На таких умовах продавець і передав у день отримання листа 200 шт. підшипників. Під час звернення за наступною партією продавець вимагав плати за товар у розмірі 173 грн. за одну штуку у зв'язку з подорожчанням металу та збільшенням тарифів на електроенергію. Покупець відмовився оплачувати товар за новою ціною і звернувся з претензією до продавця з вимогою передати товар за ціною, зазначеною у листі, тобто виконати договір на умовах, прийнятих продавцем. Продавець відмовився задовольнити вимоги покупця, посилаючись на те, що договір не був укладений - ний.

1. Чи був укладений між сторонами договір?
2. Чи обґрунтована у правовому аспекті відмова продавця?
3. Якими нормами мали керуватися учасники цих відносин?

4. І. В. Степанов, дізнавшись, що проти колег на підприємстві, де він працював, порушено кримінальну справу і що йому теж може загрозувати притягнення до кримінальної відповідальності, продав автомобіль, який йому належав, своєму другу Г. Ю. Галушко. Г. Ю. Галушко повинен був віддати гроші пізніше жінці І. В. Степанова, оскільки на той час у нього їх не було та він не планував купувати автомобіль узагалі, а автомобіль було передано тоді ж. Через кілька тижнів І. В. Степанова було засуджено до позбавлення волі з конфіскацією майна, яке йому належить на праві приватної власності. Прокурор, вважаючи, що автомобіль також підлягає конфіскації, звернувся з позовом до суду про визнання правочину купівлі-продажу недійсним, оскільки таким чином І. В. Степанов планував уникнути конфіскації.

1. Яке рішення має прийняти суд?
2. Які правові наслідки фіктивного правочину?

Рекомендовані літературні джерела

Основна: [2, 4, 7, 8, 11, 13]

Допоміжна: [2, 5, 6]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1, 2]

Міжнародні видання: [2]

Тема 7. Представництво інтересів клієнта у різних інституціях

План

1. Призначення або заміна законного представника.

2. Особливості вирішення конфліктів шляхом переговорів та укладення мирової угоди.
3. Особливості вирішення конфліктів шляхом арбітражу.
4. Етичні аспекти представництва інтересів особи в судах.

Ключові слова та терміни: правові спори, поняття представництва, види представництва, захисту прав, захист законних інтересів особи.

Питання для самоконтролю:

1. Характеристика представництва, що виникає на підставі адміністративного акта; представництва, що виникає внаслідок юридичних фактів, прямо передбачених в законі; представництва на підставі договору.
2. Правове регулювання представництва інтересів клієнта.
3. Повноваження суб'єктів представництва: представника і особи, яку представляють.
4. Особи, які не можуть бути представниками.
5. Вимоги до особи-представника інтересів клієнта в різних інстанціях.
6. Підстави представництва інтересів клієнтів у різних інстанціях.
7. Оформлення представництва.
8. Підготовка до представництва та представництво інтересів клієнта в різних інституціях.
9. Тактичні аспекти вибору і реалізації позиції у справі, за якою відбувається представництво.

Тести для самоконтролю:

1. У яких значеннях розрізняють поняття “представництво”

- а) загальному
- б) об'єктивному
- в) спеціальному
- г) суб'єктивному

2. Які особи не можуть бути представником?

- а) непрацездатні особи
- б) особи, обмежені у дієздатності
- в) недієздатні особи
- г) повнолітні особи

3. Представник здійснює свої повноваження:

- а) виступаючи стороною правочину, який укладає;
- б) від імені та в інтересах особи, яку представляє.
- в) від власного імені, але в інтересах особи, яку представляє;
- г) від власного імені, але за рахунок коштів особи, яку представляє

4. У якій формі вчиняється довіреність?

- а) в усній формі
- б) у тій формі, в якій вчиняється правочину
- в) обов'язково у письмовій формі
- г) в усній та письмовій

5. У якому випадку довіреність є нікчемною?

- а) немає підпису сторін
- б) не вказано строк довіреності
- в) обов'язково у письмовій формі
- г) одна із сторін є недієздатною особою

Завдання для індивідуальної-консультаційної роботи:

Розв'язати задачі:

1. Громадянка Березовська, перебуваючи у закордонному відрядженні у США, видала довіреність для представництва її інтересів у судді у справі про визнання шлюбу недійсним гр. Фурсак з усіма правами позивача. Проте у одне із судових засідань позивачка з'явилась особисто. Відповідач заперечував проти її участі у справі, оскільки її інтереси представляє Фурсак. Суд допустив до участі у справі позивачку незалежно від того, що вона мала представника.

Питання:

1. Чи правильні дії суду?
2. Чи не суперечить допуск позивачки до участі у справі разом з її представником положенню ч. 1 ст. 38 ЦПК та принципу рівності сторін?

3. Підготуйте реферат на тему: «Зарубіжний досвід представництва».

4. Підготуйте пам'ятку для особи, яка хоче надати довіреність.

Рекомендовані літературні джерела

Основна: [1, 3, 5, 9, 11, 13]

Допоміжна: [4, 5, 6]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1, 2]

Міжнародні видання: [1]

Тема 8. Правоосвітня робота як напрям діяльності юридичної клініки**План**

1. Визначення практичного права та історія його виникнення.
2. Значення правової просвіти для суспільства.

Ключові слова та терміни: правоосвітня робота, суб'єкти правопросвітньої роботи, види правопросвітньої роботи, практичне право.

Питання для самоконтролю:

1. Визначення правопросвітньої роботи та її ознак.
2. Шляхи та способи здійснення правової просвіти
3. Співвідношення правової просвіти та правопросвітнього заходу.
4. Види правопросвітньої роботи і правопросвітніх заходів.
5. Мета практичного права.
6. Завдання практичного права в системі завдань юридичної клініки.
7. Принципи практичного права як правопросвітньої програми, заснованої на інтерактивних методиках викладання.
8. Поняття та специфіка інтерактивних методик навчання.
9. Основні інтерактивні методи та їх застосування: мозковий штурм, робота в малих групах, аналіз правових ситуацій, рольові ігри.
10. Обслуговуючі інтерактивні методи, їх роль на занятті: знайомство, мотивація, рефлексія, правила, оцінювання.

Тести для самоконтролю:

1. Строк, що визначений роками, спливає:

- а) в останній день останнього року строку;
- б) у відповідні місяць та число останнього року строку;
- в) в останній день відповідного місяця останнього року строку;
- г) в останній робочий день останнього року строку

2. Загальна позовна давність встановлюється тривалістю:

- а) у три роки;
- б) у один рік;
- в) у п'ять років;
- г) у десять років.

3.3 якого моменту починається перебіг позовної давності у разі порушення права або інтересу неповнолітньої особи?

- а) від дня досягнення нею 16 років;
- б) від дня, коли особа могла довідатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила;
- в) від дня, коли особа довідалася про порушення свого права або про особу, яка його порушила
- г) від дня досягнення нею повноліття.

4. Перебіг позовної давності переривається:

- а) вчиненням особою дії, що свідчить про визнання нею свого боргу або іншого обов'язку;
- б) дією непереборної сили;
- в) встановленням мораторію;
- г) у разі зупинення дії закону або іншого нормативно-правового акта, що регулює відповідні відносини

Завдання для індивідуальної-консультаційної роботи:

1.Розв'язати задачу:

1.Перебуваючи у складному матеріальному становищі, С. Ю. Ромашенко 1 січня 2013 року за договором позики отримав від М. О. Мазур 2 000 дол. США без зазначення строку повернення. Через місяць позикодавець М. О. Мазур письмово попросив С. Ю. Ромашенка повернути гроші, однак не отримав відповіді. 15 лютого 2013 року С. Ю. Ромашенко відбув у довгострокове відрядження, а 1 квітня того ж року переказав через платіжну систему половину боргу Решту С. Ю. Ромашенко обіцяв віддати не пізніше 1 травня. Після повернення із відрядження у грудні 2014 року С. Ю. Ромашенка було включено до складу 95-ї окремої механізованої бригади Збройних сил України та направлено в зону АТО, звідки він повернувся у лютому 2015 року. У серпні 2016 року М. О. Мазур звернувся до суду з позовом про сплату боргу Суд відмовив у позові, посилаючись на пропуск позовної давності. У відповідь на це М. О. Мазур написав скаргу на рішення суду, у якій зазначив, що позовну давність він не пропустив, а суд припустився помилки. 1. Чи є підстави для задоволення скарги? 2. Які види позовної давності встановлено ЦК України? 3. Чи можна змінити тривалість позовної давності?

2. На загальних зборах ТОВ "Філіп Морріс" було прийнято рішення про ліквідацію товариства. Комісія з припинення ТОВ встановила 2-місячний строк від дня публікації оголошення для пред'явлення вимог кредитора. 23 березня 2015 року оголошення було опубліковано в офіційному виданні. 28 травня 2015 року кредитор М. А. Хмельовий направив комісії з припинення ТОВ вимогу про 112 сплату 30 250 грн. боргу за договором оренди. Пропуск строку він мотивував довгостроковим відрядженням до Росії. Однак комісія відхилила вимоги М. А. Хмельового, посилаючись на те, що відрядження не може вважатися підставою для зміни строку для пред'явлення вимог. 1. Чи може бути поновлено строк, який пропустив М. А. Хмельовий? 2. Чи зміниться рішення, якщо М. А. Хмельовий пропустив строк у зв'язку із хворобою?

2. Підготуйте реферат на тему: «Строки існування цивільних прав та присікальні (преклюзивні)».

Рекомендовані літературні джерела

Основна: [1, 4, 7, 9, 10, 12]

Допоміжна: [2, 3, 6]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1, 2, 3, 4]
Міжнародні видання: [2]

Тема 9. Психологічні аспекти правозахисної діяльності юридичної клініки

План

1. Психологічні особливості правової роботи з біженцями, шукачами притулку, румунами.

Ключові слова та терміни: психологічні аспекти, психологічні особливості правової роботи, конфліктні ситуації, психологічні типи клієнт.

Питання для самоконтролю:

1. Поведінка клієнта під час консультування.
2. Психологічні аспекти інтерв'ювання та консультування клієнтів різних вікових категорій.
3. Найбільш поширені категорії клієнтів, які звертаються до юридичної клініки.
4. Психологічна специфіка інтерв'ювання та консультування клієнтів різних психологічних типів.
5. Психологічне забезпечення роботи з різними категоріями клієнтів.
6. Категорії клієнтів за віковим та фізичними ознаками: підлітки, юнаки, жінки, люди з фізичними вадами, особи похилого віку, психічно хворі, інші.
7. Психологічні аспекти складання процесуальних документів у справі.
8. Психологічна робота консультанта зі свідками перед та під час судового слухання.
9. Психологічні аспекти правозахисної роботи громадян у суді.

Тести для самоконтролю:

1. Право бути донором крові, її компонентів, а також органів та інших анатомічних матеріалів та репродуктивних клітин має:

- а) громадянин України;
- б) іноземний громадянин;
- в) будь-яка особа;
- г) повнолітня дієздатна фізична особа.

2. Право на сім'ю в Україні має:

- а) повнолітня фізична особа;
- б) будь яка особа;
- в) дієздатна особа;
- г) фізична особа незалежно від віку та стану здоров'я.

3. Фізична особа має право на власний розсуд змінити своє прізвище та (або) власне ім'я при умові, якщо вона досягла:

- а) 14 років;
- б) 16 років;
- в) 18 років;
- г) 20 років.

4. Фізична особа, яка звернулася за наданням їй медичної допомоги, має право на вибір лікаря та вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій, при умові, що їй виповнилося:

- а) 14 років;
- б) 16 років;
- в) 18 років;
- г) 20 років.

Завдання для індивідуальної-консультаційної роботи:

1. Розв'язати задачі:

1. Діти пацієнтки А. Г. Журби підготували позов проти лікарні про відшкодування моральної шкоди у зв'язку ненаданням інформації про стан здоров'я матері, яка знаходилася у відділенні лікарні у зв'язку із травмою голови, що була отримана в результаті падіння. Лікарі забороняли їм бачити матір та не надали лікарняної картки для консультації у відомого спеціаліста, мотивуючи це правом на таємницю про стан здоров'я. Після того вони раптово у медичній газеті побачили статтю, в якій йшлося про жінку, яка була доставлена у лікарню в той же день та з такими ж симптомами, що і їхня мати.

Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК.

1. Чи були порушені права пацієнтки А. Г. Журби у цій ситуації?
2. Охарактеризуйте порушені права.
3. Як можуть захистити порушені права вказані особи?

2. Директор підприємства В. М. Семко звернувся до суду із позовом до Ф. А. Примаченка про спростування недостовірної інформації. У позові йшлося про те, що відповідач розповсюджував неправдиві відомості, які ганьблять честь та гідність позивача, беручи участь у судовому засіданні як представник підприємства "Зоря". Зокрема, Ф. А. Примаченко, відповідаючи на питання прокурора про визнання недійсною приватизацію підприємства "Зоря", зазначив, що В. М. Семко під час здійснення приватизації придбав 70 % паїв підприємства і таким чином здійснив злочин, передбачений Кримінальним кодексом (зловживання службовим становищем). Позивач просив визнати ці відомості такими, що не відповідають дійсності та компенсувати йому моральну шкоду в розмірі 60 000 грн.

Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК.

1. Яку інформацію слід вважати недостовірною?
 2. Хто має право на спростування недостовірної інформації?
 3. Яке рішення має прийняти суд?
3. Після закінчення строкової служби в лавах Збройних сил України громадянин К. О. Шоптенко пред'явив позов до Збройних сил про відшкодування йому завданої моральної шкоди. На його думку, він був тривалий час позбавлений таких особистих немайнових прав, як: право на вільний вибір місця проживання, право на свободу пересування, право на недоторканість житла, право на вільний вибір роду занять.

1. Дайте характеристику особистих немайнових відносин у цьому завданні.
2. Чи підлягає позов К. О. Шоптенка задоволенню?

2. Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень рішення суду по захисту права на донорство та проаналізуйте його.

3. Підготуйте реферат на тему: «Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля».

Рекомендовані літературні джерела

Основна: [4, 6, 9, 11, 13, 15]

Допоміжна: [1, 2, 3]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1, 2]

Міжнародні видання: [2]

Тема 10. Дискусійний клуб як напрям роботи юридичної клініки. Мистецтво публічних дебатів

План

1. Історія виникнення дебатів, роль ораторського мистецтва в дебатах.

2. Основні навички, які потрібні для дебатування.
3. Тактика обрання теми.
4. Критерії визначення придатності теми для дебатування.
5. Структура процесу аналізу теми: виокремлення корисної інформації, виділення проблеми, формулювання висновків, колективний пошук рішень.

Ключові слова та терміни: публічні дебати, історія виникнення дебатів, аргумент, докази, контраргумент, етика дебатування.

Питання для самоконтролю:

1. Виділення потрібної інформації, яка придатна для побудови на її основі аргументативної бази.
2. Аргумент та його структура: формулювання твердження, пояснення твердження, підтримка твердження, формулювання висновку.
3. Методика побудови виступу сторони, яка відстоює позитивну позицію.
4. Методика побудови виступу сторони, яка відстоює негативну позицію.
5. Види промов. Конструктивна промова. Розвиваюча промова. Підсумкова промова.
6. Стиль та представлення промови.
7. Риторичні навички у дебатах.
8. Поняття стратегії побудови позицій сторін.

Тести для самоконтролю:

1. Що складає зміст права власності?

- а) право оперативного управління;
- б) право володіння;
- в) право розпорядження;
- г) право володіння, користування і розпорядження майном.

2. Об'єктами права власності українського народу є:

- а) будь-яке майно, за винятком окремих його видів, які відповідно до закону не можуть йому належати;
- б) земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси;
- в) державні та комунальні підприємства й установи;
- г) золотий запас, алмазний та валютний фонди.

3. З якого моменту виникає право власності у набувача за договором?

- а) з моменту передання майна, якщо інше не встановлено договором або законом;
- б) з моменту підписання договору;
- в) з моменту здійснення користування майном; г) всі відповіді вірні.

4. З якого моменту набувається право власності на рухому річ, від якої власник відмовився?

- а) з моменту заволодіння нею;
- б) зі спливом одного року з дня взяття на облік такої речі;
- в) зі спливом двох років з дня взяття на облік такої речі;
- г) з моменту набуття рішенням суду законної сили.

5. Особа, яка знайшла загублену річ, набуває право власності на неї після спливу:

- а) шести місяців з моменту заявлення про знахідку міліції або органу місцевого самоврядування;
- б) року з моменту заявлення про знахідку міліції або органу місцевого самоврядування; в) трьох місяців з моменту знайдення такої речі;
- г) шести місяців з моменту знайдення такої речі.

6. Річ, яка не має власника або власник якої невідомий, називається:

- а) безхазяйна річ;
- б) знахідка;
- в) скарб;
- г) загублена річ.

Завдання для виконання самостійної роботи:

1. Розв'яжіть задачі.

1. Н. П. Трунова за письмовою угодою подарувала своєму онуку Дмитру автомобіль "Таврія". Оскільки він ще не досягнув повноліття, автомобіль зберігався в її гаражі й інколи використовувався її синами. Старший син Н. П. Трунової, Семен, потрапив в аварію на цьому автомобілі і загинув, а автомобіль був сильно пошкоджений. Після аварії пошкоджений автомобіль зберігався на штрафмайданчику органів поліції. За цей час з нього була демонтована коробка передач та масляний фільтр. Дмитро, як власник автомобіля, звернувся до спадкоємців Семена з вимогою відновити автомобіль або купити новий. Дружина загиблого відмовилася від цього, вказавши, що якщо автомобіль не був переданий, то домовленість між Дмитром і Семеном недійсна. Крім цього, вона вказала, що, наскільки їй відомо, для передачі права власності на автомобіль існує спеціальний порядок. Поліція також висунула вимогу до спадкоємців Семена про відшкодування витрат, пов'язаних зі зберіганням пошкодженого автомобіля на штрафмайданчику. У свою чергу, Дмитро пред'явив позов до органів поліції про повернення зниклих запчастин автомобіля.

1. Проаналізуйте цю ситуацію і дайте відповідь, коли і за яких підстав виникає та припиняється право власності?

2. Хто несе відповідальність за загублені речі?

3. Як необхідно вирішити спір?

2. М. Л. Максимчук у березні 2017 року залишив на утриманні разом зі своєю худобою бездоглядну корову, що зайшла до його садиби. Наступного ж дня він повідомив сільського голову про знахідку. Заходи з розшуку власника тварини виявилися марними, і М. Л. Максимчук продовжував відкрито утримувати в себе корову. У квітні 2015 року до М. Л. Максимчука звернувся А. В. Семешко і заявив, що знайдена корова є його власністю. Численні свідки підтвердили цей факт. М. Л. Максимчук відмовився передати корову А. В. Семешко, вказавши, що він отримав на неї право власності за набувальною давністю. Справу було передано на розгляд суду.

1. На яке питання теми розраховане це завдання?

2. Які підстави набуття права власності ви знаєте?

3. Хто є власником тварини за умовою завдання?

Рекомендовані літературні джерела

Основна: [4, 6, 9, 11, 13, 15]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1, 2, 3, 4, 5, 6]

Міжнародні видання: [2]

5. Перелік питань до контрольних заходів

5.1. Перелік питань до поточного контролю у формі МКР 1.

1. Передумови виникнення та зміст поняття «юридичної клініки».
2. Способи розуміння юридичної клініки (як організація, як форма практичного навчання, як навчальний курс).
3. Світова історія виникнення та розвитку юридичних клінік. Перші громадські приймальні в США. Особливості розвитку юридичних клінік в Європі, дореволюційній Росії.
4. Національні особливості практичної підготовки юристів.
5. Становлення та розвиток діяльності юридичних клінік в Україні.
6. Інтеграція юридичних клінік у сучасну систему вищої юридичної освіти в Україні.
7. Мета, завдання, принципи та функції діяльності юридичних клінік.
8. Напрями діяльності юридичних клінік.
9. Значення діяльності юридичних клінік для суспільства.
10. Предмет та завдання курсу «Основи юридичної клінічної практики».
11. Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність юридичних клінік в Україні: загальна характеристика.
12. Типове положення про юридичну клініку.
13. Акти Асоціації юридичних клінік України.
14. Стандарти діяльності юридичних клінік в Україні.
15. Етичний кодекс юридичних клінік.
16. Поняття установчих документів у юридичній клініці.
17. Внутрішні (локальні) акти юридичної клініки і їх систематизація.
18. Правила (режим) роботи в клініці.
19. Порядок надання безоплатної правової допомоги у юридичній клініці.
20. Організаційно-правові форми функціонування юридичних клінік.
21. Формування мети і завдань діяльності конкретної юридичної клініки як функціонуючої організації.
22. Формування напрямів діяльності юридичної клініки залежно від її мети і соціальних замовлень.
23. Види юридичних клінік.
24. Організаційна структура юридичної клініки.
25. Управління персоналом юридичної клініки.
26. Юридична клініка та навчальний процес.
27. Документування в діяльності організації. Основні принципи діловодства. Класифікація документів. Державні стандарти оформлення документів. Вимоги до оформлення документів.
28. Загальні правила організації документообігу. Специфіка документування в юридичній клініці. Основні напрями документування, які здійснюються в юридичній клініці.
29. Документальне забезпечення юридичного консультування. Документування звернення клієнта до юридичної клініки. Договір про надання консультації. Документування інформації про клієнта і його справу
30. Юридична консультація, що надається юридичною клінікою: вимоги щодо її письмового оформлення й основні структурні елементи.

5.2. Перелік питань до поточного контролю у формі МКР 2.

1. Форми моніторингу якості юридичного консультування, яке проводиться юридичною клінікою (відгук клієнта, затвердження консультації відповідальним керівником та ін.).
2. Документування напряму діяльності юридичної клініки «Правопросвітня робота». Організаційні документи правопросвітньої роботи юридичної клініки.
3. Загальні засади юридичної практики в Україні. Консультування як вид юридичної діяльності. Загальна характеристика юридичного консультування: поняття, ознаки та закономірності роботи.
4. Юридичне консультування як напрям діяльності юридичної клініки.
5. Способи отримання інформації по справі. Особливості проведення інтерв'ювання клієнта.
6. Аналіз правової основи справи та вироблення позиції у справі.
7. Сутність алгоритму роботи над справою.
8. Методика та способи надання інформаційно-консультативних послуг.
9. Сутність і призначення юридичної техніки.
10. Поняття та види юридичних документів. Єдність та внутрішня логіка нормативного документа. Законотворчі помилки та їх наслідки.
11. Техніка правотворчості. Критерії якості нормативно-правового акту: соціальні, юридичні, логічні та мовні.
12. Структура, призначення та роль процесуальних документів у роботі правника.
13. Сутність, особливості, призначення, зміст та форма позовної заяви. Вимоги до складання позовної заяви.
14. Поняття та види представництва.
15. Оформлення представництва. Документи, що посвідчують повноваження представників.
16. Особливості захисту прав і законних інтересів особи в органах державної влади, місцевого самоврядування, державних та комунальних підприємствах, установах та організаціях .
17. Представництво інтересів в цивільному процесі.
18. Представництво інтересів в адміністративному процесі.
19. Альтернативні способи вирішення правових спорів.
20. Мета проведення та завдання правопросвітніх заходів.
21. Види правопросвітньої роботи і правопросвітніх заходів. Суб'єкти правопросвітньої роботи.
22. Практичне право. Завдання та принципи.
23. Поняття та види інтерактивних методик викладання у правопросвітній діяльності.
24. Психологічні аспекти діяльності юридичної клініки.
25. Психологічні особливості розвитку підлітків.
26. Психологічні особливості правової роботи з соціально вразливими верствами населення.
27. Вирішення конфліктних ситуацій під час правової роботи з різними психологічними типами клієнтів.
28. Дебати як технологія навчання і ораторська практика. Історія виникнення дебатів, роль ораторського мистецтва в дебатах.
29. Пошук інформації з теми дебатів. Виділення потрібної інформації, яка придатна для побудови на її основі аргументативної бази. Аргумент та його структура: формулювання твердження, пояснення твердження, підтримка твердження, формулювання висновку. Розвиток аргументів.
30. Докази як опора аргументу. Побудова доказу. Логічне доведення як основа успішного дебаткування. Контраргумент: структура та побудова.

5.3. Перелік питань до підсумкового контролю

1. Передумови виникнення та зміст поняття «юридичної клініки».
2. Способи розуміння юридичної клініки (як організація, як форма практичного навчання, як навчальний курс).
3. Світова історія виникнення та розвитку юридичних клінік. Перші громадські приймальні в США. Особливості розвитку юридичних клінік в Європі, дореволюційній Росії.
4. Національні особливості практичної підготовки юристів.
5. Становлення та розвиток діяльності юридичних клінік в Україні.
6. Інтеграція юридичних клінік у сучасну систему вищої юридичної освіти в Україні.
7. Мета, завдання, принципи та функції діяльності юридичних клінік.
8. Напрями діяльності юридичних клінік.
9. Значення діяльності юридичних клінік для суспільства.
10. Предмет та завдання курсу «Основи юридичної клінічної практики».
11. Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність юридичних клінік в Україні: загальна характеристика.
12. Типове положення про юридичну клініку.
13. Акти Асоціації юридичних клінік України.
14. Стандарти діяльності юридичних клінік в Україні.
15. Етичний кодекс юридичних клінік.
16. Поняття установчих документів у юридичній клініці.
17. Внутрішні (локальні) акти юридичної клініки і їх систематизація.
18. Правила (режим) роботи в клініці.
19. Порядок надання безоплатної правової допомоги у юридичній клініці.
20. Організаційно-правові форми функціонування юридичних клінік.
21. Формування мети і завдань діяльності конкретної юридичної клініки як функціонуючої організації.
22. Формування напрямів діяльності юридичної клініки залежно від її мети і соціальних замовлень.
23. Види юридичних клінік.
24. Організаційна структура юридичної клініки.
25. Управління персоналом юридичної клініки.
26. Юридична клініка та навчальний процес.
27. Документування в діяльності організації. Основні принципи діловодства. Класифікація документів. Державні стандарти оформлення документів. Вимоги до оформлення документів.
28. Загальні правила організації документообігу. Специфіка документування в юридичній клініці. Основні напрями документування, які здійснюються в юридичній клініці.
29. Документальне забезпечення юридичного консультування. Документування звернення клієнта до юридичної клініки. Договір про надання консультації. Документування інформації про клієнта і його справу
30. Юридична консультація, що надається юридичною клінікою: вимоги щодо її письмового оформлення й основні структурні елементи.
31. Форми моніторингу якості юридичного консультування, яке проводиться юридичною клінікою (відгук клієнта, затвердження консультації відповідальним керівником та ін.).
32. Документування напряму діяльності юридичної клініки «Правопросвітня робота». Організаційні документи правопросвітньої роботи юридичної клініки.

33. Загальні засади юридичної практики в Україні. Консультування як вид юридичної діяльності. Загальна характеристика юридичного консультування: поняття, ознаки та закономірності роботи.
34. Юридичне консультування як напрям діяльності юридичної клініки.
35. Способи отримання інформації по справі. Особливості проведення інтерв'ювання клієнта.
36. Аналіз правової основи справи та вироблення позиції у справі.
37. Сутність алгоритму роботи над справою.
38. Методика та способи надання інформаційно-консультативних послуг.
39. Сутність і призначення юридичної техніки.
40. Поняття та види юридичних документів. Єдність та внутрішня логіка нормативного документа. Законотворчі помилки та їх наслідки.
41. Техніка правотворчості. Критерії якості нормативно-правового акту: соціальні, юридичні, логічні та мовні.
42. Структура, призначення та роль процесуальних документів у роботі правника.
43. Сутність, особливості, призначення, зміст та форма позовної заяви. Вимоги до складання позовної заяви.
44. Поняття та види представництва.
45. Оформлення представництва. Документи, що посвідчують повноваження представників.
46. Особливості захисту прав і законних інтересів особи в органах державної влади, місцевого самоврядування, державних та комунальних підприємствах, установах та організаціях .
47. Представництво інтересів в цивільному процесі.
48. Представництво інтересів в адміністративному процесі.
49. Альтернативні способи вирішення правових спорів.
50. Мета проведення та завдання правопросвітніх заходів.
51. Види правопросвітньої роботи і правопросвітніх заходів. Суб'єкти правопросвітньої роботи.
52. Практичне право. Завдання та принципи.
53. Поняття та види інтерактивних методик викладання у правопросвітній діяльності.
54. Психологічні аспекти діяльності юридичної клініки.
55. Психологічні особливості правової роботи з соціально вразливими верствами населення.
56. Вирішення конфліктних ситуацій під час правової роботи з різними психологічними типами клієнтів.
57. Дебати як технологія навчання і ораторська практика. Історія виникнення дебатів, роль ораторського мистецтва в дебатах.
58. Пошук інформації з теми дебатів. Виділення потрібної інформації, яка придатна для побудови на її основі аргументативної бази. Аргумент та його структура: формулювання твердження, пояснення твердження, підтримка твердження, формулювання висновку. Розвиток аргументів.
59. Докази як опора аргументу. Побудова доказу. Логічне доведення як основа успішного дебатування. Контраргумент: структура та побудова.
60. Методика побудови виступу сторони, яка відстоює позитивну позицію. Методика побудови виступу сторони, яка відстоює негативну позицію. Види промов.
61. Етика дебатування. Її структура. Головні принципи ведення дебатів як основний елемент етики дебатування.
62. Становлення та розвиток діяльності юридичних клінік в Україні. Сучасні напрями роботи юридичних клінік.

63. Мета, завдання, принципи та функції діяльності юридичних клінік.
64. Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність юридичних клінік в Україні: загальна характеристика.
65. Значення роботи юридичних клінік у громадянському суспільстві.
66. Порядок та підстави надання безоплатної правової допомоги у юридичній клініці.
67. Документальне забезпечення юридичного консультування у юридичній клініці.
68. Юридична консультація, що надається юридичною клінікою: вимоги щодо її письмового оформлення й основні структурні елементи.
69. Способи отримання інформації по справі. Особливості проведення інтерв'ювання клієнта.
70. Сутність алгоритму роботи над справою.
71. Методика та способи надання інформаційно-консультативних послуг.
72. Сутність, особливості, призначення, зміст та форма позовної заяви. Вимоги до складання позовної заяви.
73. Поняття та види представництва. Оформлення представництва. Документи, що посвідчують повноваження представників.
74. Особливості захисту прав і законних інтересів особи в органах державної влади, місцевого самоврядування, державних та комунальних підприємствах, установах та організаціях .
75. Провопросвітня робота як напрям діяльності юридичної клініки. Мета, завдання та види правопросвітньої роботи.
76. Особливості роботи з психологічними типами клієнтів.
77. Альтернативні способи вирішення правових спорів.
78. Дебати як технологія навчання і ораторська практика. Правила підготовки та проведення.
79. Види дебатів.
80. Види інтерактивних методик викладання у правоосвітній діяльності.
81. Стадії процесу інтерв'ювання особи, що звернулась за правовою допомогою до юридичної клініки.
82. Основні вимоги до письмової консультації, що надається юридичною клінікою.
83. Напрями роботи юридичної клініки.
84. Принципи діяльності юридичних клінік України.
85. Строки надання безоплатної правової допомоги юридичною клінікою.
86. Безоплатна правова допомога.
87. Форми надання правової допомоги юридичною клінікою.
88. Підстави для відмови у наданні безоплатної правової допомоги юридичною клінікою.
89. Особливості надання безоплатної вторинної правової допомоги юридичної клінікою.
90. Особливості судового представництва клієнтів юридичної клініки.

6. Рекомендована література

Основна

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51, стор. 2136, стаття 577.
3. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. // ВВРУ. 1996. №47. Ст. 256.
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. // ВВРУ. 2012. № 34. Ст. 62.
5. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // ВВРУ. 1992. №48. Ст. 650
6. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України» від 3 серпня 2006 року № 592.
7. Правила адвокатської етики, ВКДКА, З'їзд адвокатів України; Правила від 17.11.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0003418-12#Text>
8. Типове положення про установу з надання безоплатної первинної правової допомоги: наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2012 № 483/5 // Офіційний вісник України . 2012. № 26. Ст. 1000.
9. Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги: Наказ Міністерства юстиції України 02.07.2012 № 967/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України 24.05.2016 № 1487/5) // Офіційний вісник України. 2012. № 50. Ст. 2002.
10. Стандарти діяльності юридичних клінік України, схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року.
11. Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу. Постанова КМУ від 17 вересня 2014 р. // Офіційний вісник України. 2014. № 77. Ст. 2189.
12. Загальна декларація прав людини ООН від 10 грудня 1948 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015
13. Цивільний процесуальний кодекс України // ВВР, 2004, №40-41, 42, ст. 492
14. Галай А.О., Іваніщ Я.В., Стаднік В.В. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник / За ред А.О. Галай. К.: Атіка, 2007. 204с.
15. Лоджук М.Т. Л701 Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога : монографія / М.Т. Лоджук. Одеса : Фенікс, 2015. 328 с.

Додаткова

1. Безоплатна правова допомога в Україні: шляхи подальшого розвитку та модернізації: матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 5 жовт. 2018 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 244 с.
2. Всеукраїнська науково-практична конференція “Інновації в юридичній освіті” (21 травня 2015 рік). ЦКБ: <http://www.legalclinics.org.ua>.
3. Дубчак Н. С. Юридичні клініки в системі захисту прав і свобод людини та громадянина: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Н. С. Дубчак; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2014. 20 с.
4. Лоджук М. Т. Правове регулювання діяльності юридичних клінік в Україні: загальнотеоретичне дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / М. Т. Лоджук; Нац. ун-т “Одес. юрид. акад.”. Одеса, 2014. 315 с.
5. Лоджук М.Т. Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 328с.
6. Савелова Ю.М. Юридична клініка як засіб підвищення рівня практичної підготовки юристів у вищих навчальних закладах. Право і суспільство. № 1 - 2. 2014 р. С. 43-46.

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Асоціація юридичних клінік України. URL: <https://legalclinics.in.ua>
2. Національна асоціація адвокатів України. URL: <https://unba.org.ua>
3. Офіційний веб-портал Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>
4. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua>
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Page/2>

Міжнародні видання

1. M. McClymont, Many Roads to Justice : The Law-Related Work of Ford Foudation Grantees Around the World / M. McClymont, S. Golub. 2000. 275.
2. Robin I. Mordin ifty years of clinical legal education at Chicago law // The University of Chicago Law School. URL: <http://www.law.uchicago.edu/alumni/magazine/spring08/clinic50th>